

Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin
2007-ci il 23 iyul tarixli İ-73/1
nömrəli əmri ilə təsdiq edilmişdir

**“BALANS HESABATI TARİXİNDƏN
SONRAKI HADİSƏLƏR ÜZRƏ”
KOMMERSİYA TƏŞKİLATLARI ÜÇÜN 9 № li
MİLLİ MÜHASİBAT UÇOTU STANDARTI**

**Bakı şəhəri
2007-ci il**

MÜNDƏRİCAT

ÜMUMİ MÜDDƏALAR.....	3
STANDARTIN TƏTBİQİ SAHƏSİ	3
ƏSAS ANLAYIŞLAR	3
TANINMA VƏ QİYMƏTLƏNDİRMƏ.....	4
DİVİDENTLƏR.....	4
MƏLUMATIN AÇIQLANMASI	5
QÜVVƏYƏ MİNMƏ TARİXİ	6
Əlavə 1 – “Balans hesabatı tarixindən sonrakı hadisələr” adlı 10 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı ilə müqayisə.....	7

**“BALANS HESABATI TARIXINDƏN SONRAKI HADISƏLƏR ÜZRƏ”
KOMMERSİYA TƏŞKİLATLARI ÜÇÜN 9NƏLİ MİLLİ MÜHASİBAT UÇOTU
STANDARTI**

ÜMUMİ MÜDDƏALAR

Standartın təyinatı

1. Bu Standart «Mühasibat Uçotu haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununa uyğun olaraq hazırlanmış və “Balans hesabatı tarixindən sonrakı hadisələr” adlı 10 Nə-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartına əsaslanmışdır.

Məqsəd

2. Bu Standartın məqsədi aşağıdakıların müəyyən edilməsindən ibarətdir:
 - (a) müəssisənin balans hesabatı tarixindən sonra baş verən hadisələrlə bağlı maliyyə hesabatlarında düzəlişlərin edilməsi vaxtı; və
 - (b) müəssisənin maliyyə hesabatlarının dərc edilmək üçün təsdiq olunduğu tarix və balans hesabatı tarixindən sonrakı hadisələr haqqında məlumatın açıqlanması.

Bu Standart həmçinin, balans hesabatı tarixindən sonrakı hadisələrin fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinin uyğun olmadığını göstərdiyi halda, maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında müəssisələrin fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinə əsaslanmamasını tələb edir.

STANDARTIN TƏTBİQİ SAHƏSİ

3. Bu Standart, Uçot Qaydaları nəzərə alınmaqla, maliyyə hesabatlarını Azərbaycan Respublikasının “Mühasibat Uçotu haqqında” Qanununun 10-cu maddəsinə uyğun olaraq hazırlayan bütün kommersiya təşkilatları tərəfindən tətbiq edilməlidir.
4. Mühasibat uçotunu tənzimləyən qüvvədə olan normativ-hüquqi aktlar ilə bu Milli Mühasibat Uçotu Standartı arasında ziddiyyət yarandığı halda, Kommersiya Təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartı tətbiq edilir.
5. Bu standart balans hesabatı tarixindən sonrakı hadisələrin uçotu və açıqlanması zamanı tətbiq edilməlidir.

ƏSAS ANLAYIŞLAR

6. Bu standartda istifadə edilmiş əsas anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

Balans hesabatı tarixindən sonrakı hadisələr balans hesabatı tarixi ilə maliyyə hesabatlarının dərc edilməsi üçün təsdiq olunduğu tarix arasındakı dövrdə baş verən mənfi və ya müsbət xarakterli hadisələrdir. Bu hadisələrin iki növü vardır:

 - (a) balans hesabatı tarixində mövcud olan şərtləri təsdiqləyən hadisələr (düzəliş edilməsini nəzərdə tutan balans hesabatı tarixindən sonrakı hadisələr adlanır); və
 - (b) balans hesabatı tarixindən sonra yaranmış şərtləri təsdiqləyən hadisələr (düzəliş edilməsini nəzərdə tutmayan balans hesabatı tarixindən sonrakı hadisələr adlanır).

7. Balans hesabatı tarixindən sonrakı hadisələrə maliyyə hesabatlarının dərc olunmaq üçün təsdiq edildiyi tarixə qədər olan bütün hadisələr aiddir, hətta əgər bu hadisələr mənfəətin və ya digər seçilmiş məlumatın ictimaiyyətə açıqlanmasından sonra baş vermişsə belə.

TANINMA VƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Düzəliş edilməsini nəzərdə tutan balans hesabatı tarixindən sonrakı hadisələr

8. Müəssisə, düzəliş edilməsini nəzərdə tutan balans hesabatı tarixindən sonrakı hadisələri əks etdirmək üçün maliyyə hesabatlarında tanınmış məbləğlərə düzəlişlər etməlidir.
9. Müəssisənin maliyyə hesabatlarında tanınmış məbləğlərə düzəliş etməsini və ya əvvəl tanınmayan maddələri tanımasını tələb edən balans hesabatı tarixindən sonrakı hadisələrə dair bəzi misallar aşağıda təqdim edilir:
 - (a) balans hesabatı tarixindən sonra müəssisənin balans hesabatı tarixində cari öhdəliyə sahib olmasını təsdiq edən məhkəmə qərarı. Müəssisə bu məhkəmə qərarı ilə əlaqəli olan əvvəlcədən tanınmış hər hansı qiymətləndirilmiş öhdəliyə 10 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartına uyğun olaraq düzəlişlər etməli və ya yeni qiymətləndirilmiş öhdəliyi tanımalıdır.
 - (b) balans hesabatı tarixindən sonra aktivin balans hesabatı tarixində qiymətdən düşməsi haqqında və ya həmin aktiv üzrə daha əvvəl tanınmış qiymətdən düşmə üzrə zərərə düzəliş edilməli olduğu haqqında məlumatın əldə edilməsi. Məsələn:
 - (i) müştərinin balans hesabatı tarixindən sonra müflisləşməsi adətən ticarət əməliyyatlarına aid debitor borcları ilə əlaqədar zərərin balans hesabatı tarixində mövcud olduğunu və müəssisənin həmin debitor borcu məbləğinə düzəliş etməli olduğunu təsdiq edir; və
 - (ii) balans hesabatı tarixindən sonra ehtiyatların satılması bu ehtiyatların balans hesabatı tarixində mümkün xalis satış dəyərinə malik olmasını sübut edə bilər.
 - (c) balans hesabatı tarixindən əvvəl alınmış aktivlərin ilkin dəyərinin və ya balans hesabatı tarixindən əvvəl satılmış aktivlərin satışından daxilolmaların balans hesabatı tarixindən sonra müəyyən edilməsi
 - (e) maliyyə hesabatının düzgün olmadığını göstərən saxtakarlığın və səhvlərin müəyyən edilməsi.

Düzəliş edilməsini nəzərdə tutmayan balans hesabatı tarixindən sonrakı hadisələr

10. Müəssisə, düzəliş edilməsini nəzərdə tutmayan balans hesabatı tarixindən sonrakı hadisələri əks etdirmək üçün maliyyə hesabatlarında tanınmış məbləğlərə düzəlişlər etməməlidir.

DİVİDENTLƏR

11. Əgər müəssisə balans hesabatı tarixindən sonra kapital alətlərinin sahiblərinə dividendlərin ödəniləcəyini elan edərsə, o zaman müəssisə həmin dividendləri balans hesabatı tarixində belə bəyannamənin 10 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartının cari öhdəlik meyarına uyğun olmadığını öhdəlik kimi tanımalıdır.

Müəssisənin fəaliyyətinin fasiləsizliyi

12. Balans hesabatı tarixindən sonra, rəhbərliyin müəssisəni ləğv etmək yaxud kommersiya fəaliyyətini dayandırmaq niyyəti olduğu və ya onun bundan başqa real alternativ variantı olmadığı halda, müəssisə maliyyə hesabatlarını fəaliyyətin fasiləsizliyi əsasında tərtib etməlidir.
13. Balans hesabatı tarixindən sonra əməliyyat nəticələrinin və maliyyə vəziyyətinin pisləşməsi fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinin hələ də uyğun olduğuna yenidən baxılması zərurətini göstərə bilər. Fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipi artıq uyğun deyilsə, bunun təsiri o qədər böyükdür ki, bu Standart ilkin uçot metoduna uyğun olaraq tanınmış məbləğlərə düzəlişlər edilməsini deyil, uçot metodunda fundamental dəyişikliyin edilməsini tələb edir.
14. 1 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartına əsasən xüsusi açıqlamalar aşağıdakı hallarda tələb olunur:
 - (a) maliyyə hesabatları fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipi əsasında hazırlanmadığı halda; və ya
 - (b) rəhbərliyin müəssisənin fəaliyyətinin davam etdirilməsini şübhə altına qoya biləcək hadisələr və şərtlərlə əlaqəli olan əhəmiyyətli qeyri-müəyyən hallar haqqında məlumatı olduğu halda. Açıqlama tələb edən hadisələr və şərtlər balans hesabatı tarixindən sonra yarana bilər.

MƏLUMATIN AÇIQLANMASI

Dərc olunmaq üçün təsdiq edilmə tarixi

15. Müəssisə maliyyə hesabatlarının dərc olunmaq üçün təsdiq olunduğu tarixi və bu təsdiqin kim tərəfindən edildiyini açıqlamalıdır.

Balans hesabatı tarixində olan şərtlər haqqında açıqlamanın dəqiqləşdirilməsi

16. Əgər müəssisə balans hesabatı tarixindən sonra balans hesabatı tarixində mövcud olan şərtlər haqqında məlumat almışsa, yeni məlumatlar həmin şərtlər ilə əlaqədar açıqlamaları dəqiqləşdirməlidir.
17. Bəzi hallarda, hətta bu məlumat maliyyə hesabatında tanınmış məbləğə təsir göstərmədiyi halda, müəssisə balans hesabatı tarixindən sonra alınmış məlumatı əks etdirmək üçün maliyyə hesabatında edilmiş açıqlamanı dəqiqləşdirməlidir.

Düzəliş edilməsini nəzərdə tutmayan balans hesabatı tarixindən sonrakı hadisələr

18. Düzəliş edilməsini nəzərdə tutmayan balans hesabatı tarixindən sonrakı hadisələrin hər əhəmiyyətli kateqoriyası üzrə aşağıdakı məlumatlar açıqlamalıdır:
 - (a) hadisənin xarakteri; və
 - (b) onun maliyyə təsirinin qiymətləndirilməsi haqqında, və ya belə bir qiymətləndirmənin mümkünsüzlüyü haqqında bəyanat.

19. Aşağıda məlumatın açıqlanması ilə nəticələnəcək düzəliş edilməsini nəzərdə tutmayan balans hesabatı tarixindən sonrakı hadisələrə misallar göstərilmişdir:
- (a) əməliyyatın dayandırılması haqqında planın elan edilməsi;
 - (b) aktivlərin alınması üzrə əhəmiyyətli əlaqələrin qurulması;
 - (c) balans hesabatı tarixindən sonra yanğın nəticəsində müəssisənin əsas istehsal gücünün məhv olması;
 - (ç) geniş miqyaslı yenidən strukturlaşdırma haqqında bəyanat verilməsi və ya onun həyata keçirilməsinə başlanılması;
 - (d) balans hesabatı tarixindən sonra adi və ya potensial adi səhmlərlə həyata keçirilən əhəmiyyətli əməliyyatlar (hər biri üzrə düzəlişlərin tələb edildiyi səhmlərin kapitallaşdırılması və ya bonus emissiyası, bölünməsi və ya birləşdirilməsi kimi əməliyyatlar istisna olmaqla, bu əməliyyatların xüsusiyyətlərinin açıqlanması tələb edilir);
 - (e) balans hesabatı tarixindən sonra aktivlərin dəyərində və xarici valyuta məzənnələrində baş verən əhəmiyyətli qeyri-adi dəyişikliklər;
 - (ə) balans hesabatı tarixindən sonra vergi dərəcələrində və ya qüvvəyə minmiş, yaxud elan edilmiş vergi qanunlarında cari və təxirə salınmış vergi aktivlərinə və öhdəliklərinə ciddi şəkildə təsir edəcək dəyişikliklər;
 - (f) əhəmiyyətli öhdəliklərin və ya əhəmiyyətli şərti öhdəliklərin qəbul edilməsi, məsələn əhəmiyyətli qarantiyalar verməklə; və
 - (g) balans hesabatı tarixindən sonra baş verən hadisələrlə əlaqədar olaraq geniş şəkildə məhkəmə prosesinin başlanılması.

QÜVVƏYƏ MİNNMƏ TARİXİ

20. Bu standartın qüvvəyə minmə tarixi Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyinin müvafiq normativ hüquqi aktı ilə müəyyən olunur.

Əlavə 1 – “Balans hesabatı tarixindən sonrakı hadisələr” adlı 10 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı ilə müqayisə

“Balans hesabatı tarixindən sonrakı hadisələr üzrə” Kommersiya Təşkilatları üçün 9 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı əsasən “Balans hesabatı tarixindən sonrakı hadisələr” adlı 10 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartından (2006-cı ilin redaksiyası) götürülmüşdür. Bu Standartlar arasındakı əsas fərqlər aşağıda təqdim edilir:

- 9 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı ilə 10 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı arasında əhəmiyyətli fərqlər mövcud deyil.
- 1-ci maddə, 9 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartını “Mühasibat uçotu haqqında” qanun ilə əlaqələndirmək üçün əlavə edilmişdir. 10 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartında bu cür maddə mövcud deyildir.
- 9 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartınının 3, 4 və 5-ci maddələri, “Mühasibat uçotu haqqında” qanunda göstərildiyi kimi, həmin standartı tətbiq etməli olan müəssisələri müəyyən edir. 10 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartında bu cür maddə mövcud deyildir.
- 10 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartında bir sıra şərhəddici misallar və təqdimatlar mövcuddur. Müəyyən edilmiş siyasətə uyğun olaraq, bütün misallar 9 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartında deyil, Şərhlər sənədində əhatə olunur.
- 9 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartınının bəzi maddələrində, mənanın sadələşdirilməsi məqsədilə, daha sadə ifadələrdən istifadə olunmuşdur.